

MOS Buitenkansen

voor leerkrachten secundair onderwijs
buiten leren in nieuwe tijden met nieuwe kansen

Buitenkans 6: Verwarring en verwondering

10 minuutjes van je tijd zonder spijt

Als je wil, kan je dan **actief vanuit meer verwondering leven**? Is verwondering een manier van kijken of overkomt het ons? Kan verwarring/frustratie ook groei met zich meebrengen? Wanneer ervaar jij wel eens verwarring/frustratie? Start je een leerproces best vanuit verwarring en verwondering?

Als we de **nieuws- en leergierigheid** van onze leerlingen willen **prikkelen**, moeten we **meer inzetten op verwarring en verwondering**. We vergroten de leerhonger van leerlingen door ze **vragen** te laten **stellen**, veel vragen. Vragen die vertrekken vanuit verwarringen en verwonderen. Het stimuleert hun exploratiedrang en raakt de emotie omdat de vragen die zij stellen, relevant zijn.

Nieuwsgierig zijn en zelf op zoek gaan naar..., beklijft. Het kruipt onder hun huid en blijft plakken. Op die manier gaan leerlingen sneller **leren vanuit intrinsieke motivatie**.

Maar we willen het hier vooral hebben over de unieke **kracht van verwondering**, nieuwsgierigheid en verbeelding.

Van Dale geeft als verklaring voor nieuwsgierigheid: "(te) verlangend weten". Wikipedia zegt: "Nieuwsgierigheid is een natuurlijk onderzoekend gedrag dat voorkomt bij de mens en bij vele andere diersoorten, en is het emotionele aspect van levende wezens dat leidt tot verkenning, onderzoek en leren. Met de term nieuwsgierigheid kan zowel het gedrag als ook de onderliggende emotie worden bedoeld."

Plato zag verwondering als het begin ván en zelfs een voorwaarde vóór...denken. **Verwondering is een denkhouding die niets als vanzelfsprekend beschouwt, het vermogen om overal vragen bij te stellen.**

Verwondering is kijken met andere ogen om dát te vinden wat je niet zocht. Het is zien wat iedereen ziet, maar denken wat niemand ooit heeft gedacht. De verwondering stuwt ons vooruit.

Stimuleer je leerlingen dus om vragen te stellen zodat ze hun verwondering kunnen tonen. Want zo ontdekken ze nieuwe dingen. De **werkvorm "kijken, denken, afvragen"** is een zeer goede leidraad hierin. Deze leggen we uit in het thema: ik en mijn leerlingen.

Ook jij kent ongetwijfeld het onaangename gevoel van **frustratie (verwarring)**. Je probeert iets nieuws, het gaat niet van een leien dakje, maar je bent een volhouder, dus je geeft niet op. Je wil het zó graag goed doen, maar zelfs na de 10de poging mislukt het. %!?!&?!@#!?!

Blijf jij geloven in je eigen kunnen? Kan je de moed opbrengen om het een 11de keer te proberen of op een andere manier een poging te wagen, hulp te vragen? Ook dit draagt bij aan je leerproces!

Mislukken brengt frustratie (verwarring), weerstand, onzekerheid met zich mee. De drang om het oude vast te houden komt meer op de voorgrond. Maar verwarring (frustratie) zet ook aan tot groei als de betrokkenheid groot genoeg is! Het **kunnen afzien en volhouden is een voorwaarde om tot ontwikkeling te komen**. Kan jij toelaten om je leerlingen te laten afzien? De kunst is om de betrokkenheid hoog te houden en dicht bij de verwarring te blijven.

De Amerikaanse chassidische rabbijn, *Rabbi Twerski*, legt aan de hand van een metafoor uit waarom stress/frustratie belangrijk is om te kunnen groeien: "Als kreeften een dokter hadden, waren ze nooit gegroeid".

Verwarring en/of verwondering kan je ervaren als je simpelweg de deur uitgaat, over je oprit loopt of te voet naar de winkel gaat. Want, wat duwt zich omhoog tussen de stoep-tegels, door een scheur in het beton of tussen het grind? (ON)KRUID! Een doorn in het oog voor velen van ons. Daarom worden ze vaak vertrappeld, genegeerd of brutaal uitgetrokken, want dat hoort daar toch niet!

Kan je dit ook eens **met andere ogen bekijken**? Wanneer je een stoeplantje de tijd geeft om te groeien, zal je ontdekken hoe mooi het bloempje is.

Stoeplantjes dragen bij tot de biodiversiteit. Ze zorgen voor wat groen in de stad en dragen bij tot een goed ecosysteem. Dankzij deze stoeplantjes loopt het regenwater makkelijker weg. Bijen en insecten vinden er voedsel en bovendien geven ze ons verkoeling tijdens de hete zomers. Je ziet ook andere soorten dan een aantal jaar

geleden: de nieuwe stoeplantjes zijn goed bestand tegen klimaatsveranderingen.

Nu we ons meer bewust zijn van het nut en de schoonheid van dit (on)kruid, stel ik voor om het woord ~~onkruid~~ te schrappen uit je woordenboek en te vervangen door **stoeplantje**.

Ludo Heylen is bezieler van het CEGO, centrum voor ervaringsgericht onderwijs. Voor wie hem nog niet kent, het is de moeite om eens nader kennis te maken.

In dit inspirerend filmpje legt hij de **kracht van verwarring en verwondering uit in het onderwijs**. Hij spreekt vooral vanuit het basisonderwijs, maar zijn boodschap is duidelijk breed inzetbaar en zet aan tot nadenken.

Hou er wel rekening mee dat je mogelijks lichtjes verward bent na het bekijken van dit filmpje ©: <https://youtu.be/vtTgXAJeEMU>

Buitenkans!

Breng verwondering in je dagelijks leven.

Vanuit Frankrijk vliegt er momenteel een nieuwe trend over ons heen: botanisch stoepkrijten, met stoepkrijt de naam bij plantjes schrijven. Dit is een geweldige manier om de stoepplantjes op te waarderen.

Ook voorbijgangers leren de naam kennen en krijgen een nieuwe kijk op hun omgeving. Nu iedereen nog veel rond het eigen huis actief is vanwege corona, biedt deze tijd de kans om in je eigen buurt op verkenning te gaan naar deze prachtige stoepplantjes.

We nodigen je uit om jezelf, maar ook voorbijgangers te verwonderen door te gaan stoepkrijten:

- trek er op uit, rond je deur of in de stad
 - neem enkele krijtjes mee
 - installeer de app Obsidentify, deze helpt je bij het herkennen van de stoepplantjes
 - schrijf de naam bij de stoepplantjes die je tegenkomt
 - sta er even bij stil, geniet van de schoonheid, verwonder jezelf en voorbijgangers
 - maak een foto van het stoepplantje (met naam) waarvoor je de meeste sympathie hebt. Deze foto kan je op Instagram posten (#stoepkrijten) en op onze blog posten. Wat zegt dit plantje over jou?
- Laat je inspireren op Instagram: je vindt er heel wat voorbeelden van botanisch stoepkrijten (#stoepkrijten)

Geen stoepplantjes in de buurt?

Je kan ook op zoek gaan naar andere 'bijzonderheden' uit de natuur in je omgeving. Wat geeft jou een gevoel van verwarring en/of verwondering? Bijvoorbeeld gevelgroen, een boom die zijn weg weet te vinden tussen 2 huizen, vogels die elke dag je pad kruisen, ...

Sta er even bij stil, let op details en verwonder jezelf.

Je mag de foto steeds op onze blog posten.

Explore more

Graffiti van mos

Ook mos is één van de stoeplantjes die je vaak tegenkomt. Mossen komen bijna overal voor en zijn het hele jaar door te vinden. In de herfst en lente staan de mossen er optimaal bij omdat de luchtvochtigheid dan vaak hoger is en hun concurrenten, vooral de zaadplanten, nog in rust zijn.

Heb jij een lelijke kale muur of een plaatsje op de stoep dat je wil opvrolijken? Dit kan in een handomdraai met een tekening van mos.

We hebben hier een receptje waarmee je eenvoudig een papje maakt om mos op je muur of stoep te schilderen. Na verloop van tijd groeit het mos precies in het patroon zoals je het getekend hebt. Zo kun je je naam, huisnummer, een plant, een dier of ander patroon op je muur tekenen.

Transfer leerlingen

Ga ook met je leerlingen op zoek naar stoeplantjes

Omdat vragen stellen vanuit verwondering één van de belangrijkste manieren is om nieuwe dingen te ontdekken en leren, willen we je uitnodigen dit te proberen met je leerlingen:

- als voorbereiding ga je eerst zelf op zoek naar de verschillende stoeplantjes die je kan vinden op en rond de school.
- neem van elk stoeplantje een close-up foto en print deze uit
- tijdens je les toon je de foto's die je hebt genomen
- vertel niet teveel, maar prikkel hun nieuwsgierigheid. Spoor ze aan om vanuit verwondering vragen te stellen.

Je kan dit doen door middel van de volgende **werkvorm: "kijken, denken, afvragen"**. Begeleid hen bij deze 3 stappen.

- **Kijken:**

Laat je leerlingen 1' in stilte kijken naar al de foto's die je toont (je kan ze ook ophangen zodat de leerlingen kunnen rondwandelen)

Bevraag hen over wat ze zien. Objectief en zonder interpretaties! Enkel datgene wat feitelijk waarneembaar is.

- **Denken:**

Tijdens deze stap mogen leerlingen verklaringen bedenken voor wat ze op de foto's zien.

Als leerkracht kan je je leerlingen in deze fase begeleiden bij hun denkproces door bijvoorbeeld vragen te stellen als: "wat denk je dat je ziet? Wat denk je dat er aan de hand is? Waar zou deze foto genomen kunnen zijn?"

- **Afvragen:**

Tijdens deze laatste stap stellen leerlingen vragen over iets waarover ze zich verwonderen. Het gaat hier vooral om het stellen van bredere vragen of ideeën die opgeroepen worden door de foto's.

Vragen die hier aan bod komen zijn bv.: hoe kunnen deze plantjes overleven? Op welke manier dragen ze bij aan het ecosysteem, zijn ze bestand tegen de klimaatopwarming?, ...

- Verdeel de leerlingen in kleine groepjes en vraag de app Obsidentify te installeren.
- Stuur hen naar buiten om op en rond de school op zoek te gaan naar de verschillende stoeplantjes. Vervolgens deze te identificeren met de app en tenslotte te stoepkrijten. Zo kunnen zij op hun beurt de andere leerlingen van de school verwonderen.

Laat ze per groep hun Big Five opstellen van de stoeplantjes die ze vonden en laat ze dit vertellen aan elkaar.

Je kan hier ook de link maken naar de andere MOS Buitenkans: bijvoorbeeld 'Vanuit welke verwondering wil je je inzetten zorg te dragen voor de natuur?', 'Waarvoor spreek jij je waardering uit?', ...

Uitbreiding:

Als je wenst kan je op een PDF-document de gevonden stoeplantjes aanduiden.

Wijze woorden voor buitenoorden

Joris Piot, coördinator postgraduaat 'ervaringsgericht ontwikkelen in groepen' en docent aan UCLL, campus Sociale School Heverlee zet bewust in op verwarring en verwondering.

Verwarring én verwondering zijn twee verschillende voorbodes van diep leren. Deze emoties geven aan dat mijn studenten hun **gekend referentiekader plots in vraag stellen**. En laat leren nu net het continu verfijnen van je referentiekaders zijn. 'Hoe zit de wereld in elkaar, hoe gaan mensen met elkaar om, wat wil ik zijn en worden, hoe leer ik, hoe doe ik goed, enz.'

Ik juich dan ook in mijn lessen verwarring én verwondering toe als de start van diep leren. Geraakt worden, stilstaan, het even niet weten, uit balans raken, even een prestatiedipje voor de leersprong ... om dan geleidelijk nieuwe informatie (kennis, gedrag, houding) op te nemen in hun referentiekader en hiernaar te handelen.

Verwarring en verwondering leven bij gratie van het onvoorspelbare, van het doorbreken van het verwachte patroon van studenten én docenten!

Ik geef het als leerkracht een kans door verrassend uit de hoek te komen, door ze iets echt te laten meemaken om het vervolgens samen interactief te exploreren. Dit kan al door een stap achteruit te zetten, controle te verminderen en hen meer verantwoordelijkheid in de les te geven.

Maar ook door actieve opdrachten, ontmoetingen buiten de school, stage, alleen wandelen in de natuur, ze opwachten in een lege klas en ze vragen om hun ideale klasopstelling te zetten, enz.

Als verwarring en verwondering zich manifesteert, verwelkom ik het, waardeer ik het door aandacht en tijd te schenken. Vervolgens ondersteun ik methodisch hun zoektocht naar nieuwe antwoorden zowel individueel, als in groepjes, als in grote groep. En daar waar het aansluit, verbind ik het met de leerstof.

Verras jezelf en je leerlingen en iedereen leert bij, succes!

Joris Piot, coördinator postgraduaat 'ervaringsgericht ontwikkelen in groepen' en docent aan UCLL, campus Sociale School Heverlee

Inspirerende woorden

"Verwarring is het signaal dat je op het punt staat iets nieuws te leren."

Ik wil meer...

In 2021 hopen we het lerend netwerk 'buiten leren' in het secundair onderwijs te kunnen starten. Vanuit verschillende secundaire scholen brengen we dan leerkrachten bij elkaar om samen te verdiepen, ervaringen uit te wisselen, samen te leren en de mogelijkheden van 'buiten leren' te verkennen. Hopelijk ben jij er ook bij!

